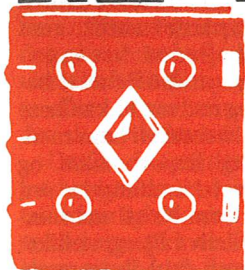

RE-FORMATIO

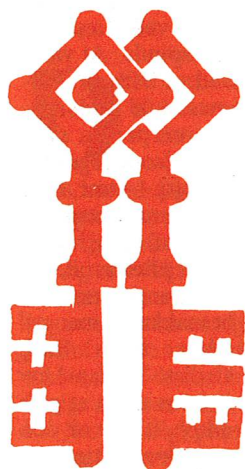
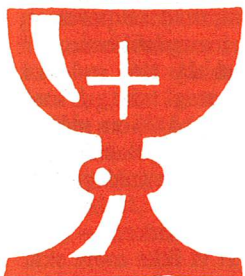
MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

4/1986

Prædiken på Sct. Matthæi dag *Ef. 4, 7-16 & Matt. 9, 9-13*

Salmer: 335, 4 – 14, 4 – 359 – 242 – 656 – 312

ALMINDELIGVIS knytter danske prædikener næsten udelukkende til ved dagens evangelietekst, mens epistelen stort set lades ude af betragtning. Det er en stor skam – og måske en væsentlig del af årsagen til, at dansk prædiken er i krise i vore dage (det hævder man jo, at den er). Ofte vil det netop være epistelen, som kan gøre en prædiken brændende aktuel og nærgående – og dermed gøre den til noget, folk gider at gå efter. Imidlertid gør vi i dag på festdagen for apostelen og evangelisten Matthæus det, at vi lægger epistelen til grund for prædikenen – eller rettere nogle centrale sætninger i den fantastisk rige og tanketunge epistel. Derimod lader vi evangeliet stå – den lille beretning om kaldelsen af Matthæus og om måltidet i hans hus taler jo klart og enkelt for sig selv.

Først standser vi så ved ordene om Kristus: »Han gav menneskene gaver, han gav nogle som apostle, andre som profeter, andre som evangelister, andre som hyrder og lærere». På denne aposteldag lægger vi særligt mærke til ordene: »Han gav nogle som apostle». Altså: Kristus gav nogle som apostle. Her gives for det første svaret på det spørgsmål, som nogle nok stiller i dag: »Hvorfor skal vi fejre en gudstjeneste, som handler om et menneske, nemlig Matthæus?» Svaret er ganske klart: Kristus har selv givet os apostelen og evangelisten Matthæus som en gave, og i dag bringer vi Gud vor tak for denne gave. Enhver gudstjeneste vil naturligvis bringe Gud tak for alle hans velgerninger, men indimellem siger vi jo alligevel tak for noget bestemt: om Julen for Kristi menneskefødsel, om Påskens for hans opstandelse, Kristi Himmelfartsdag for hans himmelfart og sæde ved Fadrens højre hånd, og i dag altså for den særlige gave, som hedder Matthæus, apostel og evangelist.

Kristus gav nogle som apostle. De 12, som var Jesu første apostle, havde ikke valgt sig selv og dannet en forening, ligesom de heller ikke selv havde fundet på, hvad de skulle beskæftige sig med. Havde Matthæus skullet danne en fore-

ning, så var det vel blevet en fagforening for toldere eller måske en æde-og-drikke-loge for jøder i romersk tjeneste. Men af dagens evangelium ser vi jo netop, at han ikke blev apostel af sig selv: Kristus udvalgte ham og kaldte ham. Sådan var det med alle apostlene: Kristus tog dem i sin tjeneste og sendte dem som gaver til *den* kristne menighed, som de selv ved deres forkyndelse af Kristus med Helligåndens bistand skulle kalde frem. Apostlene er Jesu Kristi gave til kirken – en gave, som kun blev givet een gang, en gave, som ikke gentages. Derfor bliver apostlene aldrig et overstået stadium, deres ord og vidnesbyrd om Guds store gerninger i Kristus bliver aldrig noget, som vi kan lægge bag os, idet vi tror, at vi nu har fundet noget bedre eller er blevet meget klogere. Dette skal siges højt og umisforståeligt ind i den danske folkekirkesituation anno 1986. Hvor tit hører vi ikke den slags udtryk: »Sådan mente Paulus da ganske rigtigt; men det var jo dengang, det er jo 2000 år siden, det kan vi ikke tage alvorligt, der er jo sket et og andet siden da, o.s.v.» Men apostlene er Kristi gave til kirken – givet en gang for alle, men med henblik på alle kommende slægter. Hvor gerne vi end ville, kan apostlene og deres lære ikke erstattes af demokratiske vedtagelser, af formænd for kristelige foreninger eller af bestyrelser for samme; apostlene kan ikke erstattes af folks meninger, hvadenten 80 eller 100% har den mening, ej heller af gallobserva-undersøgelser, eller hvad vi nu finder på. Nej, for Kristus gav os intet af alt dette, han gav os apostlene, og på dem, på deres vidnesbyrd og på deres lære skal kirken bygges. Som det også hedder i Efeserbrevet: Kirken er opbygget på apostles grundvold. Derfor kaldes kirken også i den nikænske troesbekendelse for »apostolisk«. Sagt med andre ord: Kirkens tro skal altid være som apostlenes tro, kirkens lære skal altid være apostlenes lære!

I denne sammenhæng må det være på sin plads at nævne den særlige betyd-

ning, som de apostle, der har skrevet, har i kirkens liv. Gennem deres skrifter har vi virkelig en troværdig vej til at få kendskab til apostlenes lære! Tænk f. eks. på denne dag på det skrift, som apostelen Matthæus efterlod: her kan vi læse om Herrens egen indstiftelse af både dåb, skriftemål og nadver, vi kan læse om Kristi dobbelte herkomst: hans menneskelige afstamning fra Abraham og hans guddommelige ved undfangelse ved Helligånden, vi kan læse Kristi anvisninger for vort menneskeliv i Bjergprædiken, vi kan læse hans bud vedrørende embedet i kirken, og vi kan se, hvad han sagde om de sidste tider – for blot at nævne nogle få, vigtige ting. Havde vi af Det nye Testamente kun Matthæus-Evangeliet, så havde vi såmænd nok til at kunne bygge på apostlenes lære. Det er med god grund, at vi takker for Matthæus og priser ham lykkelig og salig, som vi gjorde det lige før med salmeverset: Lyksalig den tunge i menneskemund / med liv og røst, / som slår sine rødder i hjertelig grund / til evig trøst, / som skinner af lyset i livets ord, / som gløder af ilden på nådens bord / og skænker de hjerter, som græde, / Guds fred og den himmelske glæde!

Apostlene er givet til kirken – med epistelens ord: »for at vi ikke mere skal være umyndige, der omtumles og omdrives af enhver lærdommens vind, ved menneskenes terningspil, ved træskhed efter vildfarelsens rænkespind». At være umyndig – det er, hvad et barn er, indtil det har modtaget passende undervisning og oplysning. Hvis en person således er umyndig, så er han som regel let at overtale til hvadsomhelst – især, hvis det lyder smart eller moderne. Tænk nu på den danske folkekirke af i dag, tænk på de enkelte døbte, på præsterne, på theologerne: hvor er der mange, som har ladet sig overtale og besnakke til mangehånde smarte og moderne luner! Skal der nævnes et par af disse? »Man kan sagtens være en god kristen uden at gå i kirke. Af hensyn til alkoholikere er det bedre at holde nadver uden rigtig vin.

Det er helt i orden, at folk lever sammen uden at være gift». Man kunne nævne meget mere; det lyder smart, nemt og tidssvarende; men det er ikke apostlenes lære. For et kristent menneske gælder det om at være godt inde i og især at være bundet til apostlene og deres lære – ellers bliver man altfor let offer for den slags vildførende tanker.

Derfor er apostlene også givet – igen med epistelens ord: »for at vi, sandheden tro i kærlighed, skal i alle måder opvokse til ham, som er hovedet, Kristus». At være sandheden tro – det er netop at være tro mod det, som apostlene lærer os, også når det virker gammeldags, klodset, og er upopulært. Den troskab er den vej, som den kristne kirke skal gå ad for at vokse og have fremtid.

Nu er der måske en, som vil spørge: »Er dette for almindelige mennesker i 1980'erne? Er det ikke snarere for religiøse supermennesker?» Nej. Det er for helt almindelige mennesker, for syndere som os. Det gælder nemlig i dag som den dag, da Jesus kaldte på Matthæus, at Han er ikke kommet for at kalde retfærdige (altså religiøse supermennesker), men syndere. Men selvfølgelig må vi gøre os klart, at han virkelig kalder. Han

kaldte på Matthæus: »Følg mig!» – og han stod op og fulgte ham. Der blev kaldt på en tolder, en synder, men som apostel forkyndte han evangeliet på så fjerne steder som Persien og Ethiopien, og som evangelist lader han sin røst høre her i dag. Det kom til at koste ham dyrt, nemlig livet – traditionen ved, at han blev halshugget. På den måde voksede en synder op som en Jesu discipel – voksede op til Kristus selv.

Ved sine apostle har Kristus vist os den samme vej – han kender os bedre, end vi kender os selv, så han ved nok, at vi *har* kræfter til at gå den vej, han viser. Og i øvrigt rækker han også gaver til os: også i dag vil han i den hellige nadver række os sit legeme og blod, som mad og drikke til livets vandring og troens vækst. Derfor kan vi også sige som apostelen Paulus: »Vi er overbeviste om, at han, som har begyndt sin gode gerning i os, vil fuldføre den indtil Jesu Kristi dag». Det evangelium, som apostelen Matthæus efterlod os, slutter med den samme tanke som et løfte af Jesu egen mund: »Se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende!» Amen.

Peter Østerby-Jørgensen

TRADITIONENS BETYDNING

DEN ortodokse kirke fastholder både overfor Skriften og Traditionen, der jo er en udelelig to-hed, samme holdning. Dens hovedopgave er at bevare dem begge og at være deres autoritative fortolker. En intim Åndens enhed smelter nemlig alle Kirkens medlemmer sammen »som om de var én husstand og én familie», som Irenæus siger. Apostlene var ligesom deres umiddelbare efterfølgere vokset ind i denne ånd. Kristus levede så at sige i deres samvittigheder. Macarius den Store i Ægypten skriver:

»Derfor værnedes helgener, profeter,

apostle og martyrer om Ordet i deres hjerter. De havde ikke tanke for noget andet og foragtede alle jordiske ting. De holdt sig til Helligåndens befalinger og foretrak Guds kærlighed og godhed i Ånden fremfor noget andet. Ikke bare i ord eller tom snak, men i ord og gerning – i alle deres handlinger».

Origenes – den aleksandrinske kirkelærer – skriver, at Jesus og apostlene ved skrifternes hjælp ønskede at føre alle mennesker til det punkt, »enhver af dem ønsker at nå, til de mysterier, der er skjult bag de ord, som ser så enkle ud».

Macarius den Store forklarer, at der påligger Kirken to ansvarsområder: »Den står for de troendes forsamling og alle sjælens kræfter i deres harmoni». Kirken er »Kristi menneskelig krop, en guddommelig-menneskelig organisme, som forener Gud med menneske i Kristus, som er Kirkens mystiske hoved». Hvis man til det allerede sagte tilføjer det, som Sct. Irenæus har udtrykt således: »Ubi enim ecclesia ibi est spiritus dei et ubi spiritus dei illic ecclesia et omnis gratia» (thi hvor Kirken er, er Guds Ånd, og hvor Guds Ånd er, der er også Kirken og al nåde), vil man også lettere kunne forstå den ortodokse opfattelse i denne sag.

»Traditionen er kun én del i den guddommelige åbenbarings helhed», som Sct. Basil den Store siger det. Blandt kirkens mange læresætninger og erklæringer er der nogle, som vi har fået ved hjælp af den skriftlige, andre ved hjælp af den mundtlige tradition, som er modtaget fra apostlene. De er hemmeligt blevet overført fra den ene generation til den anden. De har begge samme autoritet for de frommes tro. Det vil ingen benægte, uanset hvor lidt kendskab han ellers har til Kirkens ordninger. For hvis vi forestillede os, at vi ville forkaste alle de sædvaner og ceremonier, som vi ikke har modtaget ved hjælp af skriftlige vidnesbyrd — som om de ikke havde nogen virkelig betydning — ville vi — uden at vi selv bemærkede det — ødelægge evangeliet i selve dets væsen, og ikke have mere tilbage af apostlenes forkyndelse end et navn uden nogensomhelst mening. For nu at tage et eksempel, som alle kender til: De troende slår korsets tegn for sig i Jesu navn. Hvem har lært det af Skriften? Eller: hvor i Skriften kan man lære at vende sig mod Øst, når man beder? Og hvem af de hellige har fra Skriften overleveret os de ord, vi anvender i epiklesen i forbindelse med brødets konsekration og velsignelsen af kalken? For vi nøjes jo ikke bare med at anvende de ord, som er nævnt hos apostlene eller i evangeliet. Både før og efter udtaler vi

ord, som har stor virkning i sakramentet, men som er taget fra den u-skrevne undervisning. På samme måde velsigner vi, i overensstemmelse med hvad også Skriften gør, vandet ved dåben. Og hvordan med den olie, der anvendes til de syges salvelse? Og hvordan med dåbsbarnet? Sker dåben ikke i overensstemmelse med en hemmelig tradition, som ikke er nævnt i Skriften? Hvad ellers? Og hvad har det skrevne ord lært os om selve salvelsen? Og hvor finder vi, at et barn skal neddykkes tre gange i vandet i forbindelse med dåben? Og hvordan forholder det sig med de andre handlinger i forbindelse med dåben: forsagelsen af djævelen og hans engle. Hvor i Skriften har vi det fra? Er det ikke taget fra den undervisning, som ikke findes i den skriftlige åbenbaring, men som vore forfædre har bevaret som en hemmelig undervisning, der var utilgængelig både for vor almindelige nysgerrighed og for forskningen? De havde jo fået en grundig undervisning og instruktion om at våge over sakramenternes hellighed ved deres tavshed?! For hvordan kunne nogen udbrede noget på skrift, som de, der endnu ikke var døbt, ikke engang måtte se?

Det er Kirken, som bevarer og overleverer traditionen. I følge Irenæus af Lyon er det Kirken, som »vidner om den sandhed, som er overleveret os fra apostlene». Irenæus siger: »Andre må søge den fra os — sandheden, som så let kan skaffes fra Kirken. For den har apostlene som den rige skat betroet alt, hvad der vedrører sandheden, sådan at alle, som måtte ønske det, fra den kan drage livets vand. Den er døren ind til livet».

For Kirken er den eneste autoriserede udlægger af Skriften. Alle andre udlæggere kan tage fejl, den alene kan ikke, fordi den besidder sandheden i dens helhed, og fordi den ledes af Helligånden. Origenes siger:

»Man har kun lov til at anse det for en trossandhed, som helt klart hører sammen med Kirkens og apostlenes tradition».

Den 19. kanon i det 6. økumeniske koncil lærer:

»... når Skriftens tekst bliver udlagt, må udlægningen ikke adskille sig fra det, som kirkelærerne har nedfældet i deres skrifter».

Tidsmæssigt er traditionen ældre og gik forud for dannelsen af kanon. Den er således på sin vis vigtigere end Skriften. Men det er Helligånden, der er ophavsmænd til begge. Man kan derfor sige, at Skriften er en del af den skriftlige tradition. Den indeholder ikke alt, hvad Kristus lærte og gjorde. Den guddommelige åbenbaring i sin *helhed* finder vi i Skrift og tradition.

I følge Sct. Johannes Chrysostomos var der til at begynde med slet ikke nogen Skrift. I lang tid henvendte Gud sig direkte til sine udvalgte.

»Men da nogle efterhånden begyndte at afvige fra den sande lære — og andre fra et rent og moralsk levned, dukkede den skriftlige undervisning op igen ... Det er klart, at apostlene ikke har overleveret os alting i brevene. De lod os få del i meget, som ikke er blevet skrevet ned. Både Skrift og tradition har krav på samme tillid. Derfor anser vi også Kirkens tradition for at være værd at tro på. Traditionen bliver stående. Søg ikke noget andre steder».

Sct. Justin Martyr skriver:

»Skriften er den skriftlige tradition, og traditionen den mundtlige Skrift. De har begge guddommelig oprindelse, fordi de er en åbenbaring af den ene og sande Gud. Traditionen er endog ældre end Skriften. Både i Det gamle og Det nye Testamente går traditionen forud for de hellige bøger. I mere end 20 år havde Kirken slet ikke noget skrevet Ny Testamente — . Traditionen var den eneste norm for troen og hele frelsens værk».

Og Irenæus spørger:

»Og lad os antage, at apostlene ikke havde efterladt sig noget som helst på skrift. Ville vi så ikke have været nødt til at stole på den mundtlige undervisning, som de overgav til dem, som de betroede menigheden til? Der er mange

hedenske folkeslag, der tror på Kristus, som har frelsen skrevet i deres hjerter — uden papir og blæk — men ved Helligånden, og som trofast fastholder den gamle lære».

Origenes mindede om, at

»... Kirkens tradition, som er overleveret fra apostlene og holdt i live indtil denne dag, må bevares. Kun det må anses for sandt, som ikke på nogen måde afviger fra Kirkens og apostlenes tradition». — Og senere: »De, der er overbevist om, at de hellige bøger ikke bare er menneskeværk, men skrevet under Helligåndens inspiration i følge Hans vilje, der ved Jesus Kristus er Fader til alt, og som er blevet overleveret til os, må på den måde anerkendes for den rette i overensstemmelse med den usynlige Kirkens ordninger, der forener den med Jesus Kristus gennem den apostolske succession».

Cyprian siger:

»Vender vi os til den guddommelige traditions kilde, vil menneskelig vildfarelse straks holde inde. Vi overskrider nemlig ikke den evige grænse, som vore fædre har afmærket, men holder os til traditionen, som vi modtog den. Hvis vi nemlig begynder at ødelægge Kirkens institutioner bare den mindste smule, vil den gradvis blive fuldstændig ødelagt. Vi bønfaller derfor Guds folk, det hellige folk, om at holde fast ved Kirkens traditioner. Hvis vi smider den mindste del af traditionen bort — ligesom sten fra en bygning — vil hele bygningen snart blive ødelagt».

Johannes fra Damaskus understreger Skriftens store betydning:

»Det er den ene og samme Gud, der forkyndes i både Det gamle og Det nye Testamente. Hele Skriften er derfor inspireret af Gud og er derfor helt igennem gavnlig, så det er godt og fulgt af velsignelse at søge i den».

Mange år senere giver Sct. Theopilakt udtryk for samme tankegang. I sine kommentarer til skrifterne skriver han:

»... Mennesker, som er Gud velbehagelige, blev ikke undervist af Skriften eller

andre bøger — men idet de var i besiddelse af en uberørt fornuft, blev de forklaret ved oplysning af den høj-hellige Ånd og på denne måde, nemlig ved deres samkvem med Gud ansigt til ansigt, lærte de Guds vilje at kende. Det gælder f.eks. Noah, Abraham, Isak, Jakob, Job og Moses. Det var først, da menneskene blev fordærvede og uværdige til at blive forvandlet og undervist af Helligånden, at Gud i sin godhed mod menneskene gav dem Skriften, for at den kunne minde mennesket om Gud. På samme måde talte Jesus Kristus også først selv til apostlene og sendte dem Helligånden til at være deres lærer. Men eftersom Herren forudså, at kætterier senere ville opstå, tillod han, at evangelierne blev skrevne, for at vi — efter at være blevet undervist af dem i sandheden, kunne blive i stand til at modstå kætterske løgne, og sådan at vore sind ikke ville blive helt igennem fordærvede».

Der er ingen tvivl om, at Skriften er kilden til de guddommelige dogmer. På lignende måde blev traditionen, som også er Guds levende ord, bevaret i Kirken alene ved hjælp af den mundtlige apostolske tradition. Med andre ord: Skriften er den skriftlige tradition, og traditionen den mundtlige skrift. De har begge guddommelig oprindelse, fordi de er åbenbaring af den samme treenige guddom. Skriften og traditionen er lige nødvendige og også lige vigtige og uundværlige.

Eftersom det forholder sig sådan, kan vi nu forstå, hvad ordet tradition betyder. Den er kun en del af den guddommelige åbenbaring — den del nemlig, der bekræfter og bevidner sandheden af det, Skriften har at sige os. Det kaldes for »consensus patrum» (fædrenes overensstemmelse). Den kan indeholdes i Sct. Vincent af Lerins ord: hvad der altid, overalt, har været troet af alle.

Den ortodokse kirke lærer altså, at Skriften uden traditionen er utilstrækkelig. Men det samme gælder traditionen uden Skrift. Den tillægger begge samme betydning, men understreger tra-

ditionen på en særlig måde som vejleder til den rette forståelse af Skriften. Idet den gør således, skelner den ortodokse kirke mellem »sædvaner» (ethos) og tradition (paradosis).

»Sædvaner» betegner Kirkens indsigt, formet som den er af tidens behov, og som en fortsat praksis efter samme retningslinjer har givet udtryk. Traditionen overleverer Kirkens lære — »sædvanen» skaber en ny »lov». Traditionen er i sit inderste væsen en »jus divinum» — love skabt af sædvanerne er blot »jus humanum».

For den ortodokse kirke er den guddommelige åbenbaring afsluttet. Kirken modtager hverken en ny åbenbaring eller nye dogmer. Kirken kan ikke udvikle nye dogmer. Den kan kun forklare, formulere, fortolke og forkynde det, som allerede er indeholdt i Skrift og tradition. Når den definerer eller formulerer en sandhed, er det kun som et ydre udtryk for dens egen tankegang, ikke skabelse af et nyt lærepunkt.

For de romerske katolikker derimod kan traditionen vokse både i form og indhold. Ved traditionens hjælp — hævder man — er det muligt for Kirken at modtage en ny åbenbaring, og ud fra den kan den så skabe nye dogmer. Den ortodokse kirke anerkender *ikke* en supplerende tradition. Dens lære kan udtrykkes på beundringsværdig måde i følgende ord af Vincent af Lerin:

»... Kristi Kirke, den nidkære og omhyggelige vogter af de trosartikler, som den har fået i sin varetægt, kan aldrig lave nogle forandringer i dem, aldrig trække noget fra, aldrig lægge noget til — den kan aldrig trække noget fra, som er nødvendigt, eller lægge noget til, som er overflødig — den opgiver aldrig noget af sit eget, tilegner sig aldrig noget, der er dens væsen fremmed, men er kun optaget af dette ene: at den gamle lære, der på Arilds tid spirede som kim og så har påbegyndt sin vækst, skal fastslås på en stadig mere dækkende måde og mere nøjagtigt kunne udskilles ved en redelig og erkendende fremstilling. Det der alle-

rede er blevet udtrykt og udviklet på en saligt passende måde, skal sikres og styrkes, det som allerede er blevet befæstet og almindelig anerkendt, må bevares».

Det, som Kirken ikke modtog i den første åbenbaring, kan ikke senere gives den ved nogen »traditio constitutio». Traditionens indhold kan hverken udvikles eller forøges. Kirkens religiøse erfaring — når åbenbaringen en gang for alle er bragt til afslutning — kan ikke placeres på samme niveau som den apostolske tradition. Traditionens ånd er ikke nyskabende — specielt ikke i udviklingen af nye dogmer. I den ortodokse kirke er det ikke tilstrækkeligt med »beviser» fra traditionen, når man vil promulgere et nyt dogme. Ethvert dogme må bygge på både traditionen og Skriften.

Den ortodokse kirke kan ikke anerkende det synspunkt for gyldigt, der er formuleret i Vesten om, at Kirkens principper ikke må være obligatoriske, men kan være frivillige. Det væsentlige i traditionen er indeholdt i trosbekendelsen (regula fidei). Der er elementer i den, som er gyldige til alle tider, medens andre elementer er af midlertidig karakter og derfor kan være genstand for ændringer. Den sætning fra synoden i Gangra, som lyder: »Alt det må bevares i Kirken, som den har fået betroet fra Bibelen og traditionen» (kanon 21) må betyde, at et andet koncil har fuldmagt til at revidere eller forandre det, hvis en forandring bliver nødvendig.

Vor generation — særligt i Vesten — er fjendtligt indstillet overfor traditionen — med alle de katastrofale konse-

kvenser en sådan holdning har. Siden reformationen har der — på grund af visse misbrug — været gjort forsøg på at skære forbindelsen over, som forener Kirken med fortiden: den patristiske spiritualitet, liturgisk liv og tænke-måde. I dag, hvor vi er stillet overfor et frustreret samfund og en ligeså frustreret teologi, er det en halsstarrig holdning at afvise fortiden og støtte sig til individuelle meninger. Vi er således i en kaotisk situation. Nutidens studenter ved ikke, hvordan de skal læse Bibelen, eller hvordan de skal forstå de vigtigste artikler i troen. Enhver giver dem sin egen fortolkning. Samtidig er der en tendens til at indføre traditionen igen der, hvor den er blevet afskaffet. Der er en strømning tilbage til de gamle kilder, til de fælles rødder — hvor man vil finde vished og sikker vejledning.

Der er jo ikke noget problem, som vor tids unge kender, der er undsluppet fædrenes opmærksomhed. Inspireret af Guds Ånd gav de os nogle solide og eviggyldige retningslinjer, der er relevante også i vor tid. De har i dybden beskæftiget sig med problemer i forbindelse med seksuallivet, biogenetik, miljø, forurening, frihed, retfærdighed, krops-teologi. Vor tid har mere brug for helgener end for forandringer. Kun dybt åndelige mennesker kan tage disse problemer op i Kirken — og tilbyde den rette orientering.

Metropolit Emilianos
Oversættelse: Bjarne Andersen

TILBUD TIL NYE LÆSERE AF RE-FORMATIO

Fra en tidligere abonnent på Re-formatio, som nu er gået på pension og derfor ikke har arkivplads, har jeg modtaget de fleste numre fra 1959 til 1984. Hvis der er en liebhaver til disse blade, vil de — mod refusion af pakkeporto — blive sendt til den første, som melder sig.

Henvendelse til pastor Anders Studsgård, Havervad 7, 6780 Skærbæk.

SOMMERDAGE I ÖSTANBÄCKS KLOSTER

Et rejsebrev

PÅ det postkort, brødrene i Östanbäck sælger, ses hovedbygningen, omgivet af vældige sne-dynger. Men sne var det sidste, man kunne forestille sig, da jeg i midten af juni havde lejlighed til at gæste klosteret nogle få dage. Solen skinnede fra en skyfri himmel og udstrålede en varme over landskabet, som var sjælden for de breddegrader.

Lad mig minde om, at Östanbäck kloster er det nordligst beliggende benediktinerkloster i verden. Siden 1970 danner således den gamle skole i Östanbäck ved Sala i Sverige rammen om et evangelisk klosterliv af benediktinsk observans. Fire hjemmевærende brødre bærer de syv daglige tidebønner og messefejringen. Dette er nær ved en minimumsbemanding, men klosteret modtager dog til stadighed henvendelser fra søgende mennesker og har håb om ny tilgang. Som klosterets biskop står den nu 76-årige, tidligere missionsbiskop Bengt Sundkler.

Er de end få, afholder dette ikke brødrene fra at arbejde med vidtgående byggeplaner. Netop med henblik på en styrkelse af brødrenes mulighed for at leve et åndeligt liv svarende til deres klosterkald er det ønskværdigt, at de får lykke til at gennemføre disse planer. Således er det hensigten inden for tre år at rejse en kirke, som i tilslutning til den eksisterende bygning samtidig kan tjene til at indramme klosteranlægget. Allerede først er det dog håbet at få anlagt en egen begravningsplads ved klosteret som anneks til sognets fjerntliggende. Dermed opnår benediktineren tillige, at den stabilitas loci, som i særdeleshed kendetegner hans orden, sker fyldest til det sidste!

Med begrebet stabilitas loci, det at munken forpligter sig til livslang tjeneste på et og samme sted, står vi over for det

træk, som er et klostersonfundets fornemste gave til kirken som sådan. Præster og menighedsmedlemmer er ofte ustadige i deres bøn og vidnesbyrd, men munkene plejer i regelbundet trofasthed bønne og tilbedelsen.

Hvilken fred og hvile finder ikke det trætte og stressede hverdagsmenneske, som for en tid træder nær og lader sig drage med ind i fællesbønne! Og når han rejser bort til sit eget sted, forbliver indflydelsen af brødrenes bøn nærværende som et tegn og en opmuntring. Her leves dog det kald ud, som er hele kirkens: at træde frem for Gud og sige ham tak for al hans godhed og barmhjertighed, og det både tidligt og silde.

Den hellige Benedikt nedlagde den regel: bed og arbejde! Derfor indgår der i klosterets dagsordning ved siden af de syv tidebønner to arbejdsfaser på til sammen 6 timer. Og der er rigeligt at tage sig til også på det praktiske plan. Først og fremmest er der pasningen af haven, som forsyner brødre og gæster med friske grønsager hver eneste dag, ligesom de omgivende arealer skal holdes i orden. Mere sæsonbetonet er arbejdet med klosterets lysproduktion. Begyndende med ønsket om at dække eget behov for levende lys har man påbegyndt en egentlig produktion af lys og kærter, og vel at mærke ægte, håndstøbte lys. Stearin indgår ikke, kun parafin og voks. Denne side af klosterets virksomhed fortjener at blive kendt også i vore kredse. Skriv selv efter prislister på adresse: Östanbäck kloster, S-733 00 Sala.

Jeg vil længe mindes de skønne sommerdage i Östanbäck kloster. Her blev det på ny klart for mig, hvad det er, der opbygger Kristi legeme, nemlig bønne og hengivelsen. Vi trænger ganske enkelt til, at der er steder som Östanbäck kloster. Men lige så meget til, at der må blive vakt til live en levende tro, virksom i

bøn og tjeneste, på hvert eneste sted, hvor der er kristne mennesker. Dette

kald holder netop klostrene levende.

Søren Ruager

Krucifiks fra 1400-tallet. Ölmstads kirke, Sverige.

OLDKIRKENS ØKUMENISKE KIRKEMØDER II

Det 2. økumeniske koncilium i Konstantinopel 381

ALLEREDE år 330 var *Konstantinopel* blevet Romerrigets hovedstad, det »Nye Rom«. Det betød dog ikke, at byens biskop, som hidtil havde været uden kirkelig betydning, umiddelbart fik en placering svarende til biskoppen af Rom. Foreløbig var biskoppen af Konstantinopel kejserhoffets kirkelige talsmand. Men i kraft heraf fik han på sin side mulighed for at præge den kejserlige kirkepolitik. Det fik man at se, da Konstantins søn Konstantius i 337 som kejser over Østen med klar overtrædelse af de nikænske kanones (!) kaldte den afdøde Arios' beskytter og meningsfælle *Eusebios af Nikomedia* til biskop af Konstantinopel. Euseb vidste at bruge sin magt først og fremmest til at bekæmpe Orthodoxiens nye leder, biskop *Athanasios af Aleksandria*.

I løbet af det foregående tiår var der først og fremmest sket det, at Den nikænske bekendelse stille forsvandt fra den kirkepolitiske arena for først for alvor at dukke op langt senere. Det rejser spørgsmålet, om Nikænum oprindelig var ment som en alle og til alle tider forpligtende bekendelse eller blot tjente til afvisning af Arios' kætteri. Desuden var Arios' fjende, biskop Aleksander, død og afløst af diakonen *Athanasios* efter et noget omstridt valg, og selvom Arios nu bedyrede, at også han var rettroende, ja skrev under på en i for alle antagelige vendinger formuleret bekendelse, vægrede den nye biskop af Aleksandria sig ved at genoptage ham i kirkens fællesskab. Havde Athanasios ikke derved vist sig som den egentlige trussel mod kirkens enhed, en uforsonlig urostifter, som kejseren gjorde bedst i at tvinge til eksil? Derfor rejste man en række mere eller mindre opdigtede anklager imod ham, og allerede i Konstantins sidste leveår måtte den uforfærdede biskop dra-

ge i eksil til Trier. Ved Konstantins død fik han imidlertid lov til at drage hjem til Aleksandria, og på hjemrejsen samlede han kirkeledere i Vesten, Lilleasien og Antiokia i et athanasiansk parti til kamp for kirkelig rettroenhed.

Snart lykkedes det imidlertid den nye kejser i Østen Konstantius og hans hofbiskop Euseb at få Athanasios fordrevet påny, og hans modstandere enedes på »*Kirkeindvielsessynoden*» i *Antiokia 341* om en bekendelse, der adskilte og underordnede guddommen, så Fader, Søn og Helligånd kun viljemæssigt udgjorde en enhed, og alene Faderen var Gud i egentligste forstand. Kampen mellem den store patriark af Aleksandria og magthaverne i hovedstaden om den kirkelige overhøjhed over Østen blev *fra nu af* også præget af afgørende theologiske modsætninger!

En enig ægyptisk kirkeprovins stod bag den fordrevne. Og heller ikke Vestens kirke med Rom i spidsen kunne gå ind for de talrige bekendelser, som kejserhoffet lod biskopperne vedtage på de følgende års mange kirkemøder i et forsøg på at finde den formel, der kunne genskabe freden inden for den kristne kirke. Der var nemlig stor uenighed blandt Athanasios' (og dermed nu Den nikænske bekendelses) modstandere. Nogle gik ind for en næsten jødisk kristologi og betonedes *væsenforskellen* mellem Gud Fader og Sønnen; dem kaldte man An-omoiere (: dem, der hævder uligheden!). En større gruppe anerkendte med Skriften, at Kristus er *Faderen lig*, ja endda »Faderen lig i alle ting»; det parti kaldtes derfor Homoiere. Endelig dannedes der med den voksende forståelse for sammenhængen mellem kristologi og frelse, som Athanasios stadig fremhævede i sit omfattende theologiske forfatterskab, en tredje gruppe, Homoiusianerne. Forskellen

mellem de sidstnævnte og Nikænerne var især, at de ved at bruge det omstridte »homousios» om Kristi forhold til hans himmelske Fader frygtede at have i det sabellianske kætteri; men iøvrigt ønskede de at give Kristus samme tilbedelse og ære, da han *selv i væsen er Faderen ganske lig*!

Efter den korte hedenske reaktion under kejser Julian år 361-63 fortsatte stridighederne. Det blev dog stadig mere klart, at det alene var statens støtte, der opretholdt modstanden mod Den nikænske bekendelse (og Aleksandrias kirkelige førerstilling!). På denne tid sluttede nogle af tidens største og mest alsidige begavelser, *de unge Kappadokiere* Basilios den Store, Gregor af Nyssa og Gregor af Nazianz sig til det nikænske parti. Allerede Athanasios havde inddraget spørgsmålet om Gud Helligånd i striden, som derved blev udvidet til at gælde hele det trinitariske problem. Helligånden var ikke blot en skabning; det angav hans virke tydeligt nok. *Basilios* udarbejdede nu Skriftens lære om Ånden og konkluderede derhen, at der tilkom Ham samme tilbedelse og guddommelige ære som Faderen og Sønnen. Senere fremlagde *Gregor af Nazianz* i konsekvens heraf en fuldt udarbejdet treenighedslære med betoning af såvel Sønnens som Helligåndens fulde Homousi.

Mens verden efter Konstantius' manipulationer med det ulyksalige dobbeltkoncil i Rimini og Seleuka år 359 vågnede nytårmorgen 360 og ifølge kirkefader Hieronymus til sin forundring fandt, »at den var blevet ariansk», skete der med *Theodosius den Stores magtovertagelse i Østen 379* et ligeså kraftigt omsving, — men denne gang til fordel for den nikænske Orthodoxi. Den nye kejser gjorde Gregor af Nazianz (»Theologen») til biskop af Konstantinopel og indkaldte Østens biskopper til et kirkemøde i hovedstaden.

Mens akterne fra Nikæa 325 er gået

tabt, er vi velinformeret om, hvad der skete på det 2. økumeniske koncilium i *Konstantinopel 381*. Af kirkepolitiske grunde (striden om ærkesædet i Antiokia!) var biskoppen af Rom holdt uden for. De 150 biskopper på kirkemødet, der delte Theodosius' ønske om kirkelig enhed på Nikænums grund, enedes om en trinitarisk læreafgørelse, der fandt sit nedslag i Den nikæno-konstantinopolitanske bekendelse, som stadig har sin faste plads ved de katholske kirkesamfunds gudstjeneste. Her sidestilles Faderen og Sønnen som »af samme væsen», og Helligånden kendes som »udgået fra Faderen» værdig til samme tilbedelse og ære som Gud Fader og Gud Søn. Trinitetsspørgsmålet fandt dermed sin løsning, og Arianismen i dens forskellige former var endelig afvist.

Desuden vedtog konciliet 7 kanones med fordømmelse af Apollinarismen, med forbud mod biskoppers indtrængen i andres myndighedsområde (det var i første række rettet mod de mægtige patriarker af Aleksandria!) og endelig den berømte 3. kanon om biskoppen af Konstantinopels ny æresforrang lige efter biskoppen af Rom, med den begrundelse, at »Konstantinopel er Det nye Rom».

Den kirkelige læreudvikling skulle imidlertid snart afklares yderligere ansigt til ansigt med angreb på Kristi sande og fulde inkarnation. Vort følgende emne bliver derfor Efesus 431 og Kalcedon 451.

Helge Haystrup

P.S. Videreførende og uddybende læsning:

E. I. Watkin: »The Church in Council», London 1960 og Helge Haystrup: »Kristusbekendelsen i Oldkirken», København 1982².

EVANGELIUM OG KIRKE 1536-1986

KAN man fejre jubilæumsfest for reformationen?
Egentlig ikke — og hvorfor ikke?

Fordi kirken, den, som reformationen søgte at rense for misbrug og gengive dens gamle skikkelse, i dag ikke er den samme, hvad misbrug og skikkelse angår, som Den danske Folkekirke i dag. Dels blev de daværende misbrug renset ud just ved reformatorenes indsats, og dels er nye misbrug opstået. Misbrug opstår jo, når kirken kommer under åndeligt fremmedherredømme under magthavere, som søger at bruge kirken til formål, der strider mod dens væsen. Det kan være kirkelige eller verdslige magthavere eller politiske og kulturelle modestrømninger, »tidsånden» som man i fordums dage sagde, der, når kirken bøjer sig for dem i stedet for at udfordre dem, bringer den på afveje.

Vigtigere end de forskelligartede misbrug er imidlertid den forskel, at reformationen opstod i en kirke, den vesterlandske romersk-katholske kristenhed, som reformatorerne ikke ønskede at forlade og langt mindre at nedrive og erstatte med en ny, »reformatorisk» kirke, men rense og forny — fra toppen til bunden. En luthersk konfessionskirke, adskilt og selvstændiggjort i forholdet til andre dele af den gamle vesterlandske kristenhed, som også var isolerede og selvstændige konfessioner, faldt ikke inden for reformatorenes horisont, selv om politiseringen af opgøret med pavekirken og den dermed sammenhængende oprettelse af nationalkirker under fyrsteledelse har fået dem til at ane, i hvilken retning udviklingen gik. Og der findes brevduttaelser af den ældre Luther, som røber, at han anede, at trældommen under fyrsteåget kunne gå hen og blive tungere end under paveåget. I hvert fald er det let at se, at reformationens bekendelse, udgangspunktet for udrensningen og fornyelsen, bliver for-

stået helt anderledes efter kirkebruddet, når den gøres til grundlag for en ny kirkedannelse.

Dette ophæver ikke, at vi har en arv fra reformationen at vogte og videreføre, i troskab og taknemmelighed mod fædrene fra dengang. For det har vi. Og under den synsvinkel kunne man nok tale om at fejre den danske reformations jubilæum. Dog er selve ordet jubilæum måske ikke det bedste i denne forbindelse. Der er nok lidt for meget triumf i det og for lidt af taknemmelighed, selvprøvelse og bod, som ikke kan undværes i en ægte kirkelig mindefest.

Den lutherske og dermed også den danske reformations udgangspunkt er evangeliet og troen. Det drejer sig ikke om »evangeliet» taget for sig selv uden dets uopløselige sammenhæng med troen. For forstået på den måde er evangeliet blevet til en bestemt lære, en muligvis »luthersk» ideologi, som kan bruges til at konsolidere en sær-luthersk konfessionskirke med. Et sådant »evangelium» kendte Luther og de danske reformatorer ikke til. Heller ikke drejer det sig om »troen» løst fra evangeliet og eventuelt opfattet som det »modsatte» af gerninger, et udtryk for en passiv, let reaktionær, ubodfærdig livsholdning, velegnet i en folkekirke, der »ikke sætter skel» og er »for alle», eller måske lige modsat opfattet som det, vi »skal gøre», når Gud har gjort sit, en religiøs kvalitet, som vil kunne bruges som kendetegn på de »sande» kristne til forskel fra den store vanekristne hob i »folkets kirke». Et sådant trosbegreb ville reformatorerne ikke vedkende sig. Det ville ikke kunne bruges i talen om retfærdiggørelse af troen. For en sådan »tro», løsrevet fra evangeliet, som skaber og opholder den, ville netop være »en fortjenstfuld menneskelig gerning». Nej! evangeliet og troen hørende sammen, sådan at evangeliet kun er evangelium, glædeligt budskab, når det ved troen forener Gud,

hvis ord det er, med mennesket, som er dets adressat, og sådan at troen kun er tro, når den ikke består i noget andet end det at høre og sige ja tak til evangeliet. Og her er det vigtigt at agte på evangeliets og troens fælles indhold, som forener dem og gør dem til eet, nemlig Kristus. Evangeliets indhold er Kristus skænket os. Og troens indhold er Kristus, skænket os. Troen kommer af det, som høres (fides ex auditu), men det, som høres, er ordet om Jesus Kristus, død og opstanden for os. Derfor er troen altid Kristustro (fides Christi) i dette ords dobbelte forstand: han er den, vi i troen tror på, henflyr til, og han er den, der i troen tror med os og for os. Genitiven er både troens genstand og dens ophavsmænd. Det er denne forståelse af evangeliets og troens samhörighed, som reformatorerne fandt klare udtrykt i den paulinske tale om retfærdiggørelse (frikendelse for Guds domstol) ved troen, ikke ved gerninger. »Ved troen (alene)» vil sige ved Kristustroen, ved Kristus selv som Guds gave i evangeliet. »Ved (lovens) gerninger» vil sige ved noget andet end Kristus, Guds gave i evangeliet. Og der er masser af »gode» eller »lovens» gerninger. Det er alt, hvad et menneske kan finde på at gøre for at opnå Guds frikendelse og derfor må hævde er en opfyldelse af Guds vilje (loven). Det kan også være noget, som mennesker i den formening, at de er gode lutheranere, kalder deres »tro».

Evangeliet og troen hørende sammen er livet i kirken. Ved evangeliet træder Kristus frem som kirkens Herre, som hoved for sit legeme, som er kirken, og i troen træder kirken frem som Guds folk under Kristi kongedømme, som Kristi legeme.

Evangeliet og troen måtte derfor blive ledetråden i reformatorenes udrensning og fornyelse i kirken. De kunne derfor ikke blive kirkestormere. De tog, undertiden på det voldsomste — hvad de i vore dage tit må høre meget for! — afstand fra de reformationsivrige kirke-

stormere, som man dengang kaldte »sværmere». Men de kunne lige så lidt blive kirkelige opportuniste, der giver plads for alt muligt og ikke mindst umuligt i kirkens lære og praksis, når blot det er magthaverne (hos os »publikum») til pas. Kirkens skikkelse må føje sig efter evangeliet og troen, så kirken også i det ydre fremtræder som det, evangeliet og troen gør den til: Guds folk under Kristi herredømme. — Her vil vi høre reformatorens selv tale. Hans redegørelse for kirkens kendetegn (notae ecclesiae) i »Om koncilierne og kirken» viser på en lysende klar måde, hvordan evangeliet forbundet med troen hos Guds folk giver dette en bestemt skikkelse, som ikke udenvidere kan ændres, uden at samtidig evangeliet fordunkles.

»For det første kendes det kristelige, hellige folk på, om det har det hellige Guds ord, selv om det forkyndes på forskellig måde, som Paulus siger. Nogle har det helt rent, andre ikke. ... Dette er hovedstykket og den høje hovedhelighed, hvorved det kristne folk kaldes helligt. Thi Guds ord er helligt og helliger alt, hvad det rører ved, ja, er selve Guds hellighed, Rom. 1: Det er Guds kraft, som gør alle, som tror derpå, salige... Hvor du nu hører eller ser dette ord blive prædikeret, troet, bekendt og efterlevet, hav da ingen tvivl om, at dér med sikkerhed må findes en sand Ecclesia sancta catholica, et kristeligt, helligt folk, selv om der hører meget få til. ... Og selv om der kun var dette ene tegn, var det dog tilstrækkeligt til at vise, at der måtte være et kristeligt, helligt folk dér. Thi Guds ord kan ikke være uden Guds folk. Omvendt kan Guds folk ikke være uden Guds ord. Hvem skulle ellers prædike eller høre på prædiken, hvis der ikke var noget Guds folk? Eller hvad skulle Guds folk tro, hvis Guds ord ikke var der?» (Luthers skrifter i udvalg², Århus 1980, bind II, s. 392-393).

Man bør mærke sig, at Luther i sin tale om kirkens første kendetegn, Guds ord (evangeliet) ikke udtrykker sig i folkekirkedyrkelsens stil: kirken er, hvor

evangeliet forkyndes. Punktum! Men han siger: hvor du nu hører eller ser dette ord blive prædikeret, *troet, bekendt og efterlevet*, hav da ingen tvivl om, at der med sikkerhed må findes en sand Ecclesia sancta catholica. Kirken er ikke en institution, som sørger for, at evangeliet bliver forkyndt og dermed basta, hverken en religiøs eller en politisk institution. Kirken er et gudsfolk, hvori og hvorved Guds ord *forkyndes, tros, bekendes og efterleves*. Det kunne også siges med Grundtvigs sprogbrug: kirken er et *åndeligt* gudsfolk midt i det verdslige folk. Kirke og folk kan aldrig, uanset i hvor folkekirkelig en ramme kirken det enkelte sted måtte leve og virke, falde sammen. Det samme syn på forholdet mellem evangelium og kirke, Guds ord og Guds folk, går igen ved Luthers behandling af de 6 andre kirkekendtegn.

»For det andet kender man Guds folk eller det kristelige, hellige folk på dåbens hellige sakramente, hvor det bliver *forkyndt, troet og brugt* ret efter Kristi indstiftelse. Thi det er også et åbenbart tegn og et kosteligt lægemiddel, hvorved Guds folk bliver helligt. Thi det er den nye fødsels hellige bad ved Helligånden, hvori vi bader og af Helligånden bliver vasket rene for synder og død, som i Guds lams uskyldige, hellige blod». (Anf. skr. s. 394. Udhævelsen min).

»For det tredje kender man Guds folk eller et helligt, kristeligt folk på alterets hellige sakramente, hvor det bliver givet, *troet og modtaget ret efter Kristi indstiftelse*. Thi det er også et åbenbart tegn og et dyrebart lægemiddel, som Kristus har efterladt, hvorved han helliger sit folk, og hvorved det både øves og offentligt bekender, at det er kristent, som det gør med ordet og med dåben. ... Hvor du nu ser dette sakramente uddelt i *dets rette brug*, skal du med sikkerhed vide, at det er Guds folk... For det fjerde kender man Guds folk eller de hellige kristne på nøglerne, som de offentligt bruger. Det er, som Kristus bestemmer Matth. 18, dette at en kristen, hvis han synder, skal straffes, og hvis han ikke

forbedrer sig, skal være bundet og udstødt. Bedrer han sig, skal han erklæres løst. Det er nøglerne. Thi der er nogle så bange og forsagte i samvittigheden, at selv om de ikke er offentligt fordømt, kan de dog ikke lade sig trøste, før de modtager en absolution, i særdeleshed fra præsten. Omvendt er nogle så hårde, at de ikke engang i hjertet og for præsten privat vil opgive eller afstå fra synder. Derfor må nøglebrugen ske på to måder, offentlig og privat. Hvor du nu ser, at man tilgiver eller straffer synd hos nogle personer, offentlig eller privat, vid da, at dér er Guds folk. Thi hvor Guds folk ikke er, er nøglerne ikke, og hvor nøglerne ikke er, er Guds folk ikke. Thi Kristus har efterladt dem til at være et åbenbart tegn og lægemiddel, hvorved Helligånden (erhvervet ved Kristi død) igen helliger de faldne syndere, og hvorved de kristne bekender, at de er et helligt folk under Kristi herredømme i denne verden». (Anf. skr. s. 394-396. Udhævelserne tilføjet).

»For det femte kender man i det ydre kirken på, at den indvier eller kalder kirketjenere eller har embeder, som den skal besætte. Thi man må have biskopper, præster og prædikanter, som offentligt og privat kan give, række og udøve de ovennævnte fire ting eller lægemidler, på kirkens vegne og i kirkens navn og endnu mere udfra Kristi indstiftelse, som Paulus siger Efes. 4: Dedit dona hominibus. Han har givet nogle som apostle, profeter, evangelister, lærere, ledere. ... Hvor du nu ser dette, vær da vis på, at dér er Guds folk og det kristelige, hellige folk. Men sandt er det, at i dette stykke har Helligånden undtaget kvinder, børn og udygtige mennesker og alene hertil har valgt dygtige mandspersoner (undtagen i en nødsituation), som man læser flere steder i Paulus' breve...». (Anf. skr. s. 396-397).

»For det sjette erkender man i det ydre det hellige, kristelige folk på bønnen, på det at love og takke Gud offentligt. Hvor du ser eller hører, at man beder eller lærer at bede Fadervor eller synger

salmer og åndelige sange efter Guds ord og den rette tro, endvidere offentligt underviser i troen, de ti bud og katekismen, dér skal du med sikkerhed vide, at der er et helligt kristeligt Guds folk. Thi bønnen er også et af de dyre lægemidler, hvorved alt helliges, som Paulus siger. Det er også salmerne og enhver bøn, hvor man lover, takker og ærer Gud. ... For det syvende erkender man i det ydre det hellige, kristelige folk ved det hellige kors lægemiddel, at det må bære al ulykke og forfølgelse, al anfægtelse og ondt (som Fadervor beder) fra djævelen, verden og kødet, sørge skjult, være usikker, forskrækket, i det ydre være fattig, foragtet, syg og svag, for at det kan blive sit hovede, Kristus, lig. Men årsagen må alene være den, at det holder fast ved Kristus og Guds ord og således lider for Kristi skyld: Salige er de, som lider forfølgelse for min skyld, Matth. 5. ... Hvor du nu ser eller hører dette, vid da, at dér er den hellige kristelige kirke, som han siger Matth. 5. Salige er I, når folk forbander jer og forkaster jeres navne som

noget ondt og skadeligt, og det for min skyld. Vær glade og fryd jer, jeres løn i himlen er stor. Thi med dette lægemiddel gør Helligånden ikke alene folket helligt, men også saligt». (Anf. skr. s. 405-406).

Sådan talte reformatoren om evangelium og kirke i 1539. Der står mellem de her citerede linier også megen dengang aktuel kritik af kirkelige misbrug. Det er historie for os. Det er ikke paven og hans »sofister», som i dag bringer den danske folkekirkemenighed i fare. Men Luthers tale om de syv kendtegn på det hellige Gudsfolks nærvær, de kendtegn, som er lægemidler, hvorved Helligånden helliger Guds folk under Kristi herredømme, rejser det spørgsmål i et jubilæumsår: Har vi her hos os, i folkets alt og alle favnende kirke, holdt trofast fast ved evangeliet, så vi kan se tegnene på, at her er ikke blot en national religionsanstalt, men Guds hellige folk?

Regin Prenter

VIDSTE DU, AT ...

... Grundtvig har sagt:

»Det er min store præstesorg, at der er så få, der vil lade sig forfærde af Guds ord».

(Kilde: C. Bartholdy: Himmerlandsprædikener, prædiken til 3.s.e.Påske).

Flemming Baatz Kristensen

KALENDEREN

Lørdag den 1. november fejrer Fællesskabet Kirkelig Fornylse reformationsjubilæet med en Alle Helgen-Højmesse i Trinitatis Kirke, København. Prædikant er pastor Poul Langagergaard. Efter gudstjenesten er der offentligt møde i Trinitatis Kirkes sognegård. Foredrag

ved sognepræst Flemming Baatz Kristensen, Vigerslev.

Lørdag den 15. november er der kirkestævne i Opstandelseskirken, Albertslund. Kl. 14.00 er der messe, herefter foredrag ved sognepræst H. O. Okkels.

RESERVERET POSTVÆSENET

RE-FORMATIO

udgives af
Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Ansvarshavende redaktør:

Sognepræst *Knud Christensen*,
Kirkegade 9, 3600 Frederikssund.
Telefon 02-31 03 39.

Redaktionsudvalg:

Sognepræst *Ole Skjerbæk Madsen*,
Kleinsgade 2, 1976 København V.
Pastor *Anders Studsgård*,
Havervad 7, 6780 Skærbæk.
Pastor *Poul Ulsdal*,
Kirkegade 88, 6700 Esbjerg.
Cand. theol. *Peter Østerby-Jørgensen*,
Bispehavevej 115, 2.tv., 8210 Århus V.

Ekspedition:

Bladet koster 60 kr. årligt i abonnement, – for
studerende 40 kr. årligt. Beløbet indbetales til
kassereren for Fællesskabet KIRKELIG FOR-
NYELSE, organist *Axel Madsen*,
Carit Etlarsvej 5, 1.th., 1814 Frederiksberg C.
Telefon 01-22 67 67 – Postgiro 2 08 81 42.

Fællesskabet

KIRKELIG FORNYELSE

Formand:

Sognepræst *Olav Fog*,
Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande.
Telefon 05-34 50 61.

Bestyrelse iøvrigt:

Søster *Karen Bagge*,
Hørsholmsgade 22 D, 2.tv., 2200 København N.
Sognepræst *Poul Exner*,
Gymnasievej 4, 2620 Albertslund.
Sygeplejerske *Anna Hansen*,
Solvangsvej 26, 8400 Ebeltøft.
Organist *Axel Madsen*, kasserer,
Carit Etlarsvej 5, 1.th., 1814 Frederiksberg C.

Medlemmer betaler 160 kr. årligt til fællesska-
bet. Dette beløb omfatter også abonnement på
Re-formatio. Ægtepar 190 kr. Studerende og
pensionister betaler 80 kr. for enkelt medlems-
skab. Pensionistægtepar 95 kr.

INDHOLDSFORTEGNELSE

NR. 4 – OKTOBER 1986 – 29. ÅRGANG

<i>Peter Østerby-Jørgensen</i> : Prædiken på Sct. Matthæi dag	41
<i>Metropolit Emilianos/Bjarne Andersen</i> : Traditionens betydning	43
<i>Søren Ruager</i> : Sommerdage i Östanbäcks kloster. Et rejsebrev	48
<i>Helge Hastrup</i> : Oldkirkens ökumeniske kirkemøder II.	50
<i>Regin Prenter</i> : Evangelium og kirke 1536-1986.	52
<i>Flemming Baatz Kristensen</i> : Vidste du, at	55
Kalenderen.	55

